

Angelo intellectus agens. Prior pars declaratur et probatur, quia si talis illuminatio est actio distincta ab actu intelligendi, erit praevia ad illum tanquam causa illius, et dispositio ad illum, talis autem actio frustra fingitur, et intelligi non potest. Quia si est specialis actio realis, necesse est, ut terminum realem habeat, maxime cum non sit actio immanens. Quid ergo est, quod per illam actionem sit? aut in quo recipitur? Neutrum certe explicari potest, quia nec in ipsa specie potest immediate recipi, cum illa non sit subjectum accidentis, neque in intellectu, quia in intellectu passivo nihil sit praeter actus, vel species, vel habitus. Item ille terminus nec esse potest aliqua nova qualitas, ut per se notum videtur, nec modus qualitatis praexistentis, scilicet, ipsius speciei intelligibilis, quia non est intensio, nec extensio, vel aliquid simile: nam quia ratione non potest Angelus in se efficere species intelligibiles, eadem non potest illas intendere, aut alio modo augere, vel mutare, sed solum potest eis ad intelligendum uti, nulla est ergo talis illuminatio. Sicut etiam in nobis intellectus agens nullam talem illuminationem habere potest circa prima principia, ut infra suo loco dicemus. Altera vero pars manifesta est, quia illuminatio illa non est aliud, quam cognitio objecti per speciem representati, haec autem actio non sit ab alia potentia, nisi ab intellectu passivo, seu a potentia intellectiva, quae ut efficiens talem actionem potest vocari intellectus agens, ut supra dixi. Unde per illam actionem non proprie illuminatur species, sed illuminatur objectum per illam representatum, quia illud per talem actum manifestatur et omne, quod manifestatur, lumine manifestatur. Ac denique propter talem illuminationem, non multiplicantur intellectus Angelo, quod hic praecipue intendimus.

CAPUT II.

QUOD SIT ADEQUATUM OBJECTUM INTELLECTUS ANGELICI, A QUO POTENTIA INTELLECTIVA ANGELI PROPRIAM SPECIEM SUMIT.

1. *Objectum adequatum intellectus angelici dari supponitur.* — In capite praecedenti fere tantum expeditimus quaestionem, an in Angelis sit intellectiva potentia, et solum in generali, ac veluti per quaedam transcendentia praedicata naturam ejus exposuimus: nunc ergo ad tradendam distinctiorem illius notitiam, oportet naturam ejus magis in particulari ex-

ponere, et quia potentia solet ab objecto speciem sumere. Ideo ab illo initium sumimus. Solent autem Scriptores objectum hoc declarare, in particulari tractando de rebus singularis, quae sub Angeli cognitionem cadunt, prius tamen, quam ad illas descendamus, supponere oportet, intellectum angelicum aliquod habere objectum adequatum, quia omnis potentia objectum habet, in quo et unitatem aliquam, et adaequationem requirit: unitatem quidem, quia cum ipsa sit una, licet plura attingat, necesse est, ut sub aliqua una ratione illa respiciat, adaequationem vero, quia omnia, quae sub illa una ratione comprehenduntur, et non alia, per talem potentiam attingi poterunt, quia nec potentia ferri potest extra suum objectum, nec aliquid sub objecto contineri potest, in quod potentia ferri non possit. De hoc ergo objecto adequato intellectus angelici prius dicere necesse est, quia omnis potentia ab hujusmodi objecto sumit speciem, et differentiam, per quam ab aliis distinguatur.

2. *Prima difficultas quaestionis, quodnam sit praedictum objectum.* — Videri autem potest difficile adequatum objectum intellectui angelico designare. Quia vel illud est ens aliquod particulare, seu cum aliqua determinatione sumptum, vel est ens in communi, et abstractissime sumptum: neutrum autem dici posse videtur, ergo. Prior propositio per se patet, quia disjunctio adequata est, et per membra immediate, et contradictorie opposita sit. Minor autem quoad priorem partem probatur, quia sub quacumque determinatione ens sumatur, ullam extenditur intellectus angelicus: nam si ponatur esse ens creatum, non est adequatum, cum Angelus etiam Deum increatum ens cognoscat, et e contrario ens increatum non potest esse adequatum, quia neque in illud solum, neque primo et per se circa illud versatur. Item non est ens spirituale, quia etiam materialia Angelus intelligit et e converso. Neque est ens possibile, quia etiam cognoscit actualia, neque est solum ens in actu, quia etiam possible cognoscit, et sic de caeteris.

3. Altera jam pars probatur primo, quia si ens in communi esset adequatum objectum intellectus angelici, quidquid sub ente continetur, sub objecto adequato intellectus angelici comprehenderetur. Consequens est falsum, ergo. Major ex ipsa ratione adaequationis manifeste est, adequatam enim dicitur, quia nec excedit, neque exceditur. Minor autem probatur, quia multa sunt entia, quae Angelus non

potest cognoscere. Illa ergo comprehenduntur sub ente, et non sub objecto potentiae, quia si sub objecto potentiae continuerentur, possent per potentiam attingi, et cognosci. Antecedens probatur inductione: nam imprimis Deus ut in se est, seu Trinitas comprehenderetur sub adequato objecto angelici intellectus, et consequenter posset naturaliter videri, et attingi ab ipso, quod dici non potest. Item alias omnia entia possible, et creabilia caderent sub naturalem cognitionem Angeli, quia sub objecto illo comprehenduntur, et sic Angelus omnium entium possiblem speciem ex natura sua postulabit, quod credibile non est. Item gratia, et mysteria supernaturalia entia sunt, et tamen sub objecto angelici intellectus non cadunt, quia supra vires sunt intellectus angelici. Item cogitationes cordium videri non possunt ab Angelo. Ad haec, singularia materialia, et maxime futura contingentia sub vires intellectus angelici non cadunt, ergo multa sunt genera entium, quae sunt extra objectum angelici intellectus, ac proinde non potest ens constitui adequatum objectum talis potentiae.

4. *Secunda difficultas.* — *Non videri unum adequatum, ne una tantum species angelici intellectus absurde colligatur.* — Secunda difficultas principalis est, quia si objectum adequatum intellectus angelici esset ens abstracte sumptum, omnes intellectus Angelorum idem objectum adequatum haberent: consequens non videtur dici posse, quia alias omnes intellectus angelici ejusdem speciei essent, quia speciem sumunt ab objecto, ideoque ab eodem objecto eandem speciem sument. Consequens autem admitti potest, quia Angeli differunt specie, ut supra vidimus, ergo habent proprietates connaturales specie diversas, sed proprietates primae, et maxime propria uniuscujusque substantiae spiritualis est intellectus ejus, ergo, etc.

5. *Vera resolutio.* — Nihilominus ex dictis certum est, aliquod esse objectum adequatum angelici intellectus, ut ratio supra facta numer. 1, probat. Hoc autem objectum vel potest unum, et idem respectu omnium Angelorum assignari, vel unicuique proprium, et ab aliis diversum. Et utrumque secundum diversas rationes necessarium videtur. Cum enim omnes Angeli in una communi ratione substantiae intellectualis conveniant, necesse est, ut aliquod unum adequatum objectum intelligibile commune habeant: et cum in particularibus, et propriis intellectibus differant, consequenter etiam videtur necessarium, ut in propriis ob-

jectis adequatis aliquam diversitatem habeant, ut ratio ultimo loco facta, n. 4, persuadet. Ut ergo haec explicemus, advertere oportet, duobus modis posse objectum adequatum potentiae assignari, videlicet, aut in esse rei, seu secundum convenientiam realem, aut in esse objecti, seu in aliqua ratione formali, sub qua totum illud objectum attingitur. Quod aliis verbis solet hoc objectum in materiale, et formale distingui, seu in objectum formale, quod potentia attingit, et rationem formalem, sub qua illud attingit, quae distinctio generaliter traditur in Metaphysica, et in tractatu de Anima, et in praesenti est cum proportionem applicanda, et explicanda. Utrouque enim modo adequatum objectum intellectui angelico assignandum est.

6. *Prima conclusio.* — *Objectum materiale est ens simpliciter, ut verum est.* — Dico ergo primo. Objectum adequatum intellectus angelici in esse rei, sed quod ab ipso attingitur est ens, simpliciter, et in tota sua latitudine sumptum, quatenus verum est. Haec assertio in omni intellectu creato etiam humano locum habet, ut infra suo loco dicemus. Et sumitur ex D. Thoma, quaest. 54, art. 2, dicente, intelligere habere pro objecto verum, quod convertitur cum ente, et ideo quantum est de se, extendere se ad omnia. Sumit enim intelligere pro adequata operatione intellectus: idem autem est objectum adequatum potentiae, quod est objectum operationis ejus, quia potentia non nisi media operatione objectum attingit. Idem expressus docet, quaest. 55, art. 1, et 1 p., quaest. 79, art. 7, et saepe aliis in locis. Probatur autem ratione facta, quia intellectus Angeli omnia entia cognoscere potest, ergo omnia continentur sub objecto adequato ejus, quia quidquid cognoscitur a potentia ad ejus objectum pertinet, cum nihil aliud sit actu objici, quam cognosci. Sed res omnes intelligibiles ab Angelo non habent inter se communem convenientiam realem, nisi in communi ratione entis, ergo ens hoc modo sumptum est objectum adequatum talis potentiae. Nam objectum adequatum debet omnia complecti, quae potentiae objici possunt. Consequentia et per se clara sunt, et obiter sunt satis probata.

7. *Ac primum quoad ipsos Angelos respectu sui.* — Primum vero antecedens brevi inductione ostenditur: nam quilibet Angelus primo cognoscit se ipsum, ut omnes theologi pro comperto habent cum D. Thoma, dicta q. 56, art. 1. Quia unusquisque Angelus cum sit substantia spiritualis, est de se actu intelligibilis,

et est maxime conjunctus suo intellectui, et commensuratus illi, ergo maxime potest Angelus seipsum intelligere. Quin potius hæc cognitio sui est quasi fundamentum aliarum cognitionum, præsertim naturalium, ut infra explicabimus, ergo uniusquisque Angelus tam secundum substantiam suam, quam secundum omnia accidentia, quæ in se habet, continetur sub objecto adæquato sui intellectus. Dices: ergo etiam eidem intellectus est objectum saltem partiale sui ipsius, ut intellectiva potentia est. Respondeo concedendo sequelam, neque id est inconveniens, quia potentia illa spiritualis est, et consequenter reflexiva in seipsam, et ideo simul esse potest et intelligendi facultas, et unum ex realibus objectis suis. Verum est tamen, non esse primum objectum, in quod potentia ipsa per se primo, et directe fertur, sed esse concomitanter cognitum ab Angelo cum sua substantia, quam primario intuetur et comprehendit.

8. *Secundo quoad unum quemque respectu aliorum.*—Secundo unus Angelus omnes alios a se distinctos directe, ac proprie cognoscere potest, et ideo omnes comprehenduntur sub objecto adæquato cujuslibet intellectus angelici. In hoc etiam theologi conveniunt cum D. Thoma, dicta quæst. 56, art. 2. Et patet, quia omnis Angelus est actu, cum immaterialis sit, ergo quilibet est intelligibilis a quolibet. Probatur consequentia, qui quilibet intellectus est capax omnium intelligibilium actu ejusdem ordinis, quales sunt omnes Angeli. Et confirmatur illatio, quia si comparentur Angeli inferiores ad intellectus superiorum in ratione objecti, et potentia, sunt illis non solum proportionati, sed etiam inæquales et inferiores, ergo facile potuerunt inferiores a superioribus cognosci, imo et comprehendi. Si vero superior Angelus in ratione objecti intelligibilis ad intellectum inferioris comparetur, sic videri potest aliquo modo excellens, et improportionatum. At hic excessus, cum sit finitus, non excludit sufficientem proportionem in ratione objecti, et potentia cognoscitivæ illius, quamvis fortasse minus perfecte illud cognoscat, id tamen non satis est, ut sub objecto ejus non comprehendatur. Et confirmatur: nam Angeli indigent hac mutua cognitione inter se, alias nihi inter se communicare, aut agere possent, nec civiliter (ut sic dicam) inter se communicare, aut unam veluti rempublicam inter se componere possent, quod est contra ea, quæ Scriptura docet de Angelis, et contra naturam et perfectionem illorum, quia natura intel-

lectualis non minus, quam humana, de se sociabilis est, et mutua communicationis capax.

9. *Objectio prima contra proxime probata.*—*Secunda.*—*Tertia.*—Objici vero solet, quia intus existens prohibet extraneum, teste Aristotele 3, de Anim., tex. 4, ergo intellectus angelicus se, et suam substantiam intuens est incapax cognitionis aliorum. Item quia alias non posset unus Angelus se aliis occultare, etiamsi vellet, quod videtur inconveniens: nam si unus hodo potest se aliis occultare, et interdum ita expedit, cur non Angelus? Tertio objici possunt verba Justini ubi dicit: in libro Responsion. ad Christian. de diversis quæstionibus, ubi in quæst. 76, dicit: *Nec intelligit, nec videt animus animum, nec Angelus Angelum, nec daemon daemone.*

10. *Solvitur prima objectio.*—Ad primum negatur consequentia, quæ duobus modis potest fundari. Unus est, quia Angelus non potest simul multa cognoscere, et ideo cum semper, ac necessario se intueatur, non potest circa alios considerandos occupari. Quæ ratio æque probaret, nihil posse Angelum cognoscere, nisi seipsum, quod absurdissimum est. Duobus ergo modis potest qui de intellectione Angeli erga seipsum sentire, uno modo quod sit actio adæquata suæ virtuti et libera, et tunc respondere poterit, indigere Angelum cessatione a tali actu, ut alium intelligat, posse tamen cessare, et ita non procedere argumentum, quia neque unus Angelus fortasse potest omnes alios simul intueri, sed ut de uno cogitet, necessarium est, ut ab alio considerationem avertat. Secundus et melior modus est, quod Angelus necessitate quadam naturali se intueatur; illa vero actio non sit adæquata virtuti sui intellectus, secundum quam potest simul ad alia libere intelligenda applicari et sic cognoscere simul potest alios Angelos plures, vel pauciores, juxta perfectionem intelligentiæ et proportionem ad objecta, ut infra videbimus. Aliud fundamentum illius primæ consequentiæ esse potest axioma Aristotelis in antecedenti allegatum, de quo in tractatu de Anima dicturi sumus. Nunc breviter dicitur, id habere locum in naturis corporeis et valde limitatis, et contractis, et in potentiis materialibus, quæ accipiunt species a rebus per materiale medium: in natura vero spirituali non habet locum, quia est de se abstracta a materia, ac proinde capax, ut pure et sine impedimento possit alia intelligibilia in se recipere et maxime illa, quæ sunt sibi affinia et ejusdem ordinis, ut dixit D. Thomas, dicto art. 2, ad 1.

11. *Solvitur secunda objectio.*—*Angelus non potest se aliis occultare.*—Ad secundum respondetur imprimis, negando sequelam: nam esto posset unus Angelus se alteri occultare, nihilominus comprehenderetur sub objecto intellectus alterius, quia si se non occultet, ab alio videbitur: unde potius posset argumentum retorqueri, quia si unus Angelus non esset objectum intelligibile ab alio, non posset se illi manifestare, nec ab illo videri, consequens est falsum, ergo. Secundo respondetur, admittendo sequelam, nimirum, non posse unum Angelum se alteri occultare, utique quoad substantiam suam et omnia, quæ in ipsa sunt, solis exceptis cogitationibus cordium, de quibus infra dicturi sumus. Hoc patet ex infra dicendis de speciebus intelligibilibus, per quas Angeli cognoscunt. Nam si unus Angelus habet speciem innatam alterius, non potest alter impedire, quin substantiam ejus cognoscat. Quod enim impedimentum apponet? homo enim potest se occultare, ne videatur ab alio, quia visio sensibilis ex medio pendet, quod potest interjecto corpore opaco et ablato luminoso impediri. Angeli vero cognitio nec a medio corporeo, nec a præsentia locali pendet, nec alio lumine indiget præter intellectuale et proprium intelligentis. Nec etiam unus Angelus in usu sui intellectus, suarumque specierum ab alterius voluntate pendet. Ergo nullo modo potest unus Angelus impedire alium, ne ipsum videat vel quoad essentiam et substantiam, et proprietates illi naturales, vel quoad actualem existentiam, vel quoad localem præsentiam: nam de his omnibus eadem est ratio. Et a cogitationibus cordium optimum argumentum sumitur: nam illa tantum excipiuntur in Scriptura propter specialem rationem, unde est illa veluti specialis exceptio, quæ regulam in contrarium respectu omnium aliorum firmat. Neque hoc est ullum inconveniens, quia nulla est in Angelis necessitas talis occultationis in cæteris rebus extra cordium cogitationes: nam sunt longe alterius conditionis ab hominibus, ut per se patet. Scio auctorem imperfecti hom. 5, in Matth., in fine, scripsisse, Angelum sanctum posse se abscondere et invisibilem reddere ante diabolum, etiamsi a loco non recedat: *Quoniam (inquit) nisi voluerit Angelus bonus, a diabolo non videtur.* Sed hoc imprimis ab illo auctore non asseritur fieri virtute naturali, sed virtute divina, ut indicat, tum quia dicit fieri *secundum dispensationem Dei*, tum etiam quia sentit, id esse speciale de bonis Angelis

respectu malorum. Et præterea hoc ipsum incertum est et sola conjectura illius Patris fundatum.

12. *Solvitur tertia objectio.*—Ad tertium dico imprimis, a multis dubitari, an quæstiones illæ sint Justini Martyris, vel si sint, an sint puræ et in omnibus veram illius sententiam contineant, et expriment. Maxime vero in quæstione illa perplexa sunt verba et vel contraria continent, vel citata verba alium sensum habent, quam præ se ferant. Nam proxime ante illa verba dicit, quod *animi* (utique separati) *intelligentiæ sensu et seipsi vident, et quæ sunt sub ipsis, et præterea Angelos, atque daemones.* Et iterum post verba in objectione allegata ait: *Sed intelligentiæ sensu, quem dixi et seipsi vident, et alii alios, ullro, ac citro et præterea omnia, qua ad corpus pertinent.* Loquiturque tam de animis, quam de Angelis et daemonebus. Quapropter vel priora verba mendosa sunt et in eis superfluit verbum *intelligit*, ut de visione corporali exponi possint, vel referenda sunt ad intelligentiam animorum, quoad cogitationes eorum, alioqui vera non sunt.

13. *Tertia progreditur inductio quoad Deum.*—Tertio, etiam Deus ipse sub objecto intellectus angelici continetur. Hæc assertio æque certa est, ac præcedentes. Quia certissimum est, Angelos cognoscere Deum, vel naturaliter abstractiva cognitione, vel supernaturaliter intuitiva: neutrum autem posset fieri, nisi Deus sub objecto adæquato intellectus angelici comprehenderetur, ergo. Probatur minor, tum quia potentia sive perfecte, sive imperfecte rem cognoscat et sive rem immediate, et per seipsam, vel propriam speciem ejus, sive mediate et per aliud concipiat, et attingat, nunquam potest extra suum objectum ferri, quia semper res cognita ab intellectu aliquo modo sub adæquato objecto intellectus comprehenditur. Unde si DEI cognitio in Angelo sit mere naturalis, Deus ut sic cognitus, seu cognoscibilis continetur sub adæquato objecto naturæ angelicæ proportionato. Si vero cognitio Dei sit supernaturalis, qua perfectiori modo Deus cognoscitur, necesse est, ut supponat in DEO saltem generalem rationem objecti adæquati intellectus, quia non posset intellectus elevari ad Deum perfecto illo modo cognoscendum, nisi inter ipsum intellectum et Deum aliqua proportio objecti, et potentia supponeretur, quia potentia vitalis non potest elevari ad operandum omnino extra suum objectum, quamvis confortari supernaturaliter possit ad cog-

noscendum perfectiori et altiori modo objectum suum, quam naturalibus viribus posset illud attingere, ut latius in præcedenti tomo explicavi, tract. 2, lib. 2, cap. 7, n. 19 et 20.

14. *Quarto quoad res materiales.* — Quarto, res etiam materiales tam in genere, quam in specie et individuo sub objecto adæquato intellectus angelici continentur. Hoc etiam est extra controversiam, quia hæc omnia ab Angelo cognosci possunt. Probatur, quia sunt intelligibilia saltem in potentia, ut est per se notum, et non requiritur infinita virtus, ut cognoscantur, cum quælibet talium rerum finitæ perfectionis sit. Unde ex hac parte facilius cognosci possunt, quam res spirituales, quæ perfectiores sunt. Neque propterea quod materialia sint, intellectui angelico a materia omnino abstrahenti sunt improporcionata, quia res cognita potest esse altiori modo in cognoscente, quam in seipsa, ergo nihil obstare potest, quominus hæc res materiales ab Angelo cognosci possint, ergo sub objecto ejus comprehenduntur, ergo majori ratione continentur sub objecto intellectus angelici. Probatur consequentia, quia intellectus angelicus altior et universalior est, quam humanus et licet sit a materia elevatior, hoc non potest obstare, quandoquidem multo elevatior est divinus intellectus, qui omnia materialia etiam infima distinctissime cognoscit. Confirmatur ab effectibus: nam Angeli movent cælos, præsent huic universo corporeo et homines custodiunt: quæ sine cognitione materialium rerum etiam singularium facere non possent: quæ omnia ex sequentibus notiora fient. Ex his ergo satis probatum est, non posse esse aliud adæquatum objectum intellectus angelici, nisi ens abstractissime sumptum, quia neque illa omnia, quæ enumeravimus, sub ratione entis minus abstracta comprehenduntur: neque ens sic abstractum aliquid comprehendit, quod sub cognitione angelica aliquo modo non cadat. Recte igitur illud pro objecto adæquato constituitur. Addidimus autem, ens, quatenus verum est, esse objectum intellectus, ut distingueremus illud ab objecto voluntatis et ut designaremus formalem proprietatem entis, sub qua ad intellectum pertinet, de qua re latius in Metaphysica diximus, disputat. 8, sect. 7, num. 24, et sequentibus.

15. *Secunda conclusio tripartita.* — *Probat*ur prima pars conclusionis. — Dico secundo. Hoc objectum absolute sumptum non est proprium angelici intellectus, nec est specificum respectu diversorum intellectuum angelicorum,

et ideo non est formale, sed potius quasi materiale, vel genericum, ac proinde sub aliqua ratione specifica, magisque formali singulis intellectibus adaptari necesse est. Prima hujus assertionis pars supponit, intellectum angelicum ab humano specie distingui. In qua parte (licet videatur Scotus dubitare, in 2, d. 1, p. 6), reliqui theologi conveniunt. Omnes enim indubitanter asserunt, Angelum, et animam specie differre, ut in præcedenti libro tactum est, et docet D. Thomas, 1 p., q. 75, art. 7 et 2, contra Gentes, cap. 94, Alensis, 2 p., quæst. 20, membr. 5, Ægidius, in 2, d. 3, p. 2, quæst. 2, a. 5, Bonaventura, dist. 1, 2 p. distinctionis, artic. 2 toto, et alii *ibi* communiter et ad doctrinam de Anima magis spectat. Ex hoc autem principio recte colligitur, etiam intellectus Angeli et hominis specie differre, nam quorum essentia est diversa, etiam proprietas, præsertim prima, et maxime propria est specie diversa, sed intellectus est hujusmodi proprietas, ergo. Item argumentantur nes dicti auctores, præsertim D. Thomas, ex diversitate operationis intellectivæ Angeli, et omanimæ colligendo diversitatem in substantia, at vero operatio immediatius ostendit diversitatem in potentia quam in essentia, ergo si Angelus et anima differunt specie in substantia, a fortiori in intellectu. Et ita fere argumentatur D. Thomas, dicto cap. 94, ration. ult. Denique argumentatur idem D. Thomas, 1 p., quæst. 79, art. 2, ex majori, vel minori potentialitate illorum intellectuum. Nam humanus intellectus est pura potentia in genere intelligibilem, angelicus vero natura sua postulat, ut sit semper in actu vel primo completo, vel etiam secundo, magna ex parte; nam hæc diversa proprietas naturalis differentiam essentialem satis ostendit. In articulo autem octavo, ejusdem quæst., ad 1, ait: *Quod vis cognoscitiva Angelorum non est alterius generis a vi cognoscitiva rationis, sed comparatur ad ipsam ut perfectum ad imperfectum.* Inteligit autem de perfecto et imperfecto essentialiter sub eodem genere, ut aperte constat ex doctrina ejus, dicta quæst. 75, art. 7 et 1, contra Gentes, cap. 3.

16. *Aliquorum responsio ad proximam probationem.* — Dicunt vero aliqui, intellectum humanum, et angelicum, ut sunt proprietates fluentes a diversis essentiis, esse specie diversas, et hoc tantum dictis rationibus concludi: nihilominus tamen ut respiciunt idem adæquatum objectum, esse unius speciei. Quam distinctionem de ipso intelligere Angeli, et homi-

nis, tradit Ferrariensis, dicto cap. 94, § ult., dicens, non repugnare, eosdem actus, ut respiciunt operantes diversarum naturarum, esse diversos in specie, quatenus a naturis specie diversis profluunt, et nihilominus convenire in specie, quatenus ad idem formale objectum tendunt. Adducitque exemplum de visionibus hominis, et leonis ejusdem objecti visibilis: eademque distinctionem adhibet de ipsis potentiis visivis eorundem, unde idem de intellectibus Angeli, et hominis sentit. Et hanc distinctionem generaliter approbat Cajetanus, 1 p., quæst. 77, art. 3, circa corpus articuli, ubi cum explicasset generatim, quomodo potentiæ speciem ab objectis sumant, addit, illam doctrinam esse intelligendam de potentiis, ut potentiæ sunt. Nam ut proprietates naturæ sunt, sic distinguuntur juxta diversitatem naturarum. Nihilominus tamen idem Cajetanus, eadem 1 p., quæst. 79, art. 7, licet illam distinctionem in potentiis sensitivis externis admittat, in intellectibus eam negat, dicitque intellectum Angeli, et hominis esse omnino specie diversas, non solum ut proprietates sunt diversarum naturarum, sed etiam ut potentiæ sunt habentes ordinem ad objecta. Ejusque fundamentum est, quia diversitas intellectum non sumitur ex diversitate objecti. Quod probat, quia duplex est objectum intellectus, motivum et terminativum. Primum (ait) non est adæquatum potentiæ, et ideo ad distinguendas potentias sufficiens non est: secundum vero est idem in omnibus intellectibus, scilicet, entis ratio, et ideo non potest ab illo distinctio potentiæ sumi.

17. *Rejicitur dicta responsio, et impugnatur primo.* — Mihi vero distinctio illa de potentiis, quod, ut potentiæ sunt, habeant unitatem specificam, et ut proprietates specie differant, intellecta de unitate specifica propria, et ultima, et de distinctione illi opposita semper displicuit. Primo, quia talis potentia est una simplex entitas, quæ unam tantum habet differentiam specificam essentialem; quod si aliqua alia ratio formalis per modum speciei ultimæ in illa consideratur, erit accidentalis tali entitati, ut in disp. Metaphysicæ, sect. 1, ostendi. Si ergo eadem qualitas, quæ est potentia, et proprietas secundum illas rationes in duabus speciebus ultimis ex natura rei distinctis constituitur, peto, quæ illarum sit essentialis, quæ vero accidentalis. Certe species illa, quæ sumitur ab objecto, non potest dici accidentalis, nam talis qualitas per se primo instituitur propter suum actum, quo tendit ad tale

objectum, et ita per habitudinem ad illud sumit primam differentiam essentialem, et specificam, ut in priori loco recte declarat Cajetanus, et in tractatu de Anima ostendemus. Ergo altera differentia, quam fingitur habere talis entitas, ut est proprietas talis naturæ, erit accidentalis, quia solum erit differentia, in modo emanationis a tali natura, vel unionis ad tale subjectum. Sicut calor ignis, et aeris, si in absoluta essentia caloris ejusdem speciei sint, solum possunt accidentaliter differre in emanatione a tali, vel tali forma aeris, aut ignis, et lumen aeris, ac lunæ a sole producta, cum sint in ratione luminis ejusdem speciei essentialis, et in actione per quam a sole dimanant, etiam conveniant, solum possunt cogitari accidentaliter diversa in modo unionis ad hoc, vel illud subjectum, ut omittam differentiam in intensione, et remissione, quam habere possunt, quæ multo magis accidentalis est. Ergo applicando distinctionem ad intellectum angelicum et humanum, profecto si comparatione ad objectum sunt ejusdem speciei ultimæ, simpliciter sunt ejusdem essentialis, et diversitas in modo emanationis extrinseca est, quatenus non est in ipsa qualitate, et potentia, sed tantum in modo emanationis a tali, vel tali principio. Consequens autem est per se incredibile, et contra theologos allegatos, dicentes, intellectus ipsos in sua essentia, et entitate esse differentes in Angelis, et hominibus, et non tantum emanationes eorum.

18. *Impugnatur secundo.* — Accedit, quod si intellectus in se sunt ejusdem specie, etiam emanationes erunt ejusdem speciei, quia terminum ejusdem speciei producant, licet ex diversis principiis procedant: nam hoc non facit diversitatem specificam in actione, si terminus est ejusdem rationis. Et idem cum proportione est de unione ad subjectum. Quod vero in qualitate ipsa, quæ est potentia, et passio, ut est res distincta ex natura rei a modo unionis, vel emanationis, non possint intelligi plures differentie specificæ propter habitudines transcendentes, et quasi aptitudinales, quas habent ad naturam, et objectum, probatur, quia illæ duæ habitudines licet ratione per inadæquatos conceptus a nobis distinguantur, utraque est de ratione essentiali et specifica talis entitatis, et inter se intrinsecam, ac necessariam connexionem habent, quia intellectus, verbi gratia, humanus non manat ab anima, nisi ut est potentia habens talem habitudinem ad tale objectum media tali operatione, et ideo